

مهندس محسن صفایی مطرح کرد:

منفعت طلبی تولید کنندگان بالادستی و عطش بی پاسخ بازار

به گزارش پنجره ایرانیان به نقل از دنیای اقتصاد؛ رشد اقتصادی ۷/۴ درصدی کشور که از بستر نفت خام و صنایع بزرگ تغذیه می‌شود تاکنون تاثیر چندانی بر صنایع کوچک و زنجیره ارزش نداشته و باید بالا بودن نرخ بیکاری مشهود و نامشهود را یکی از خروجی‌های مهم این رخداد برشمرد. این در حالی است که هم‌اکنون بخش بزرگی از صنایع تولیدی که همگی صنایع پایین دستی و در زنجیره ارزش فعال بوده و در غالب کشورهای مهم جهان بار اصلی اشتغال را بر دوش می‌کشند به شدت از نامساعد بودن فضای کسب‌وکار خود گله‌مند هستند و حتی لب به شکایت گشوده‌اند و این شکایات در نامه‌ای در مورخ ۴ دی ماه سال ۱۳۹۵ با امضای ۱۲ تشکل خوانده شد. در این نامه درخواست‌هایی از جمله اجرای ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید، اجرای ماده ۲ و ۳ قانون بهبود فضای کسب‌وکار در حوزه سیاست‌گذاری مواد اولیه و صنایع پایین دستی و عدم انحصاری بودن صنایع مادر، صادرات شرکت‌های بالادستی از رینگ‌های صادراتی بورس کالا و... آورده شده است.

در این خصوص با مهندس محسن صفایی عضو هیات نمایندگان اتاق ایران، عضو هیات مدیره انجمن ملی پلاستیک و یکی از فعالان صنایع پایین دستی در حوزه‌های پتروشیمی و صنعتی به گفتگو نشستیم.

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران در خصوص مشکلاتی که باعث شد نامه‌ای از سوی جمعی از تشکل‌های صنعتی به رئیس‌جمهور نوشته شود، گفت: طی سال‌های اخیر توجه اصلی دولت‌ها به صنایع بزرگ و طراز اولی همچون خودرو،

محصولاتی همچون پی.وی.سی از طریق ۴ شرکت، دی اتیل هگزانول از طریق یک مجتمع، پلی استایرن انبساطی از طریق دو مجتمع، پلی اتیلن سنگین دورانی از طریق دو مجتمع و پلی اتیلن سنگین لوله از طریق ۳ شرکت انجام می‌گیرد. علاوه بر این پلی اتیلن سنگین ترفتالات بطری و نساجی، پلی اتیلن سبک خطی، پلی اتیلن اکستروژن، جوش شیرین، پلی پروپیلن شیمیایی و نساجی همگی با تعداد معدودی شرکت‌های پتروشیمی تولید می‌شوند.

وی در ادامه افزود: تولید داخلی کشور پتانسیل‌های محدودی دارد که با توجه به گریدهای مواد اولیه در بازار، اینکه ما انتظار داشته باشیم همه پتروشیمی‌ها بتوانند تمام گریدهای مصرفی را تولید کنند انتظار بی‌جایی است. به این ترتیب در تولید گریدهای مختلف از مواد اولیه تولید شرکت‌های مختلف رفتارهای نسبتاً انحصاری یا شبه‌انحصاری از خود نشان می‌دهند که البته در برخی شرایط باعث بروز مشکلاتی در بازار می‌شود؛ به‌عنوان مثال عدم عرضه یک یا دو شرکت که تولید یک گرید خاص را بر عهده دارند می‌تواند جهت بازار را در آن محصول تغییر دهد. البته این طبیعی است که شرکت‌های پتروشیمی به سمت گریدهایی که خاص‌تر و پرمصرف‌تر هستند، جهت‌گیری کنند تا بتوانند سهم بیشتری را نصیب خود کنند.

مهندس صفایی با اشاره به اهمیت رقابتی کردن تولید ادامه داد: به باور من برای حل این مشکل یعنی رقابتی کردن تولید مواد اولیه در کشور باید فضایی حاکم شود تا شرکت‌های تولید مواد اولیه خارجی بتوانند در بورس کالا حضور داشته باشند. به عبارتی وقتی درهای واردات این کالاها و محصولات به کشور باز شود شرایطی به وجود می‌آید که در آن موقعیت همه در فضایی رقابتی دست به عرضه محصول می‌زنند و به این ترتیب بخش عمده‌ای از مشکلات صنایع تکمیلی در این صنعت حل خواهد شد.

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران درخصوص تبعات انحصاری بودن عرضه محصولات در این صنعت اعلام کرد: صنایع پایین‌دستی در شرایط انحصار، با مشکلات فراوانی دست و پنجه نرم می‌کنند که از جمله این مشکلات می‌توان به چالش نوسانات قیمتی که به تبع عدم مدیریت در بازار حاصل می‌شود، اشاره کرد. وی در ادامه تصریح کرد: در شرایط انحصار بازار به دست چند اهرم می‌افتد که به راحتی می‌توانند بازار را بازی دهند و در چنین شرایطی وقتی تولیدکننده پایین‌دست از خرید نامطمئن است و بعضاً در برخی شرایط نمی‌تواند مواد اولیه خود را تأمین کند پس نمی‌تواند برنامه‌های بلندمدتی را برای بنگاه تولیدی خود تعریف کند و فروش مناسبی داشته باشد.

وی در ادامه اظهار داشت: این موضوع باعث می‌شود که در چنین شرایطی شاهد تعطیلی یا نیمه تعطیل شدن بنگاه‌های پایین‌دستی باشیم که در سال‌های اخیر بارها با این شرایط روبه‌رو شده‌ایم.

رینگ صادراتی در خدمت بخش صادرات

عضو هیات نمایندگان اتاق درخصوص صادرات شرکت‌های بالادستی از رینگ‌های صادراتی بورس کالا نیز گفت: با توجه به شرایط فعلی و بالا بودن نرخ دلار و با توجه به اینکه پتروشیمی‌ها می‌توانند محصولات خود را در پکیج‌های بزرگ صادر کنند و با توجه به معافیت‌هایی که درخصوص صادرات برای آنها وجود دارد این انگیزه و علاقه‌مندی را برای آنها ایجاد می‌کند که برای سودآوری بیشتر محصولات خود را صادر کنند.

اما مسئله‌ای که در این میان وجود دارد این است که بخش پایین‌دست این صنعت که کارخانه‌های خود را به امید داشتن خوراک در کشور و استفاده از این موهبت الهی تأسیس کرده‌اند در این شرایط چه کنند؟

مهندس صفایی در پایان تأکید کرد: اگر عرضه صادرات محصولات پتروشیمی از رینگ‌های صادراتی اتفاق بیفتد ضمن شفافیت قیمتی و مقدار عرضه‌ها، محاسبه پایه قیمت‌های محصولات پتروشیمی در بورس کالا بر اساس قیمت‌های صادراتی و منطقه‌ای با شفافیت، فراگیری و رقابت‌پذیری بیشتری صورت گرفته که همین رخداد کمک بسیار بزرگی برای صنایع پایین‌دستی در رقابت با اجناس وارداتی و بازارهای صادراتی خواهد بود.

بالادست پتروشیمی، فولاد و غیره باعث شد توجه به بخش تکمیلی این صنایع مادر، رفته‌رفته کم شود و این موضوع باعث مشکلات و چالش‌هایی در این حوزه‌ها شد. سیدمحسن صفایی در ادامه اظهار داشت: این اتفاق برای صنایع همچون پایین‌دست پتروشیمی که ماده اولیه و خوراک واحد تولیدی خود را از بخش بالادست صنعت خود می‌گیرند پررنگ‌تر بوده و آنها را با مشکلات بیشتری روبه‌رو کرده است. وی در ادامه افزود: این بی‌توجهی و غفلت باعث شد که تولیدکننده‌های پایین‌دست و تشکل‌های صنعتی دور هم جمع شوند و برای حل مشکل راهی بیابند.

مدیر عامل شرکت همارش‌ستن در خصوص یکی از بندهای این‌نامه مبنی بر اجرای ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید تصریح کرد: عمده عرضه‌کنندگان محصولات پتروشیمی دولتی یا خصولتی هستند که به باور من برای کسب سود بیشتر با روش‌های خاصی محصولات را در بورس کالا عرضه می‌کنند که این امر باعث می‌شود نیاز بازار تأمین نشود و بازار همیشه تشنه باشد. در طرف دیگر تمام تلاش مجتمع‌های پتروشیمی برای صادرات بیشتر است و به باور من این امر سبب می‌شود که مجتمع‌های پتروشیمی تقاضای خروج عرضه‌های مواد اولیه از بورس کالا را داشته باشند.

مهندس صفایی در ادامه ضمن تأکید بر تشنه نگه داشتن بازارها و عرضه گریدهای محدود در بورس کالا به نحوه ارائه‌ها اشاره کرد و گفت: در سیستم بهین‌یاب طراحی شده تولیدکنندگان اصلی (تولیدکنندگانی که پروانه بهره‌برداری دارند) می‌توانند به‌صورت هفتگی خرید خود را انجام دهند. به این ترتیب که مقداری از پول را از قبل پرداخت کنند و با مشخص کردن محصولات مورد نیاز دو تا سه هفته بعد کالا را تحویل بگیرند.

عضو هیات نمایندگان اتاق ایران در ادامه تأکید کرد: مسئله‌ای که در این میان وجود دارد این است که در این بحران اقتصادی و رکود، تولیدکنندگان همیشه نقدینگی برای خرید محصولات مورد نیاز خود ندارند. برای حل این مشکل سیستم مچینگ راه‌اندازی شد؛ به این ترتیب که چنانچه تولیدکنندگان دارای پروانه ساخت به هر دلیلی نتوانستند خرید بنگاه تولیدی خود را از بورس کالا انجام دهند وارد مچینگ شوند و در آنجا خرید خود را انجام دهند.

وی در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به ماده ۳۷ رفع موانع تولید، توضیح داد: این ماده قانونی می‌گوید اگر محصولی ۳ بار در مچینگ ارائه شود این شانس را به تولیدکنندگان دیگر می‌دهد که اگر به‌طور مثال این هفته نتوانند از مچینگ خریداری کنند شانس داشته باشند در هفته بعدی خرید خود را انجام دهند.

عضو هیات مدیره انجمن ملی پلاستیک در ادامه گفت: این ماده قانونی از زاویه دیگر پتروشیمی‌ها را مکلف می‌کند اول به صنایع پایین‌دست خود توجه داشته باشند و بعد از اینکه زنجیره ارزش صنعت خود را تکمیل کردند و نیاز واحدهای تولیدی خود را تأمین کردند به دنبال بازارهای هدف خارجی بروند. عضو هیات نمایندگان اتاق ایران ضمن اشاره به خرید اعتباری خوراک مجتمع‌های پتروشیمی گفت: مجتمع‌های پتروشیمی می‌توانند با استفاده از مکانیزم‌های ساده خرید اعتباری را به وجود آورند تا به این ترتیب تولیدکنندگان پایین‌دستی بتوانند جانی تازه بگیرند و از این طریق با صادرات محصولات نهایی ارزش افزوده بیشتری را نسبت به صادرات مواد اولیه مجتمع‌های پتروشیمی ایجاد کنند و از این طریق بتوانند باعث رونق اقتصاد و چرخه اقتصادی شوند.

مدیر عامل شرکت همارش‌ستن در ادامه خاطر نشان ساخت: اتفاق دیگری که در پی این جریان می‌افتد این است که اگر بنگاه‌های داخلی رونق بگیرند، در این بخش اشتغال‌زایی انجام می‌پذیرد و مشکل بیکاری تا حدی حل خواهد شد.

ریسک شرایط انحصاری برای پایین‌دست

عضو هیات مدیره انجمن ملی پلاستیک درخصوص انحصاری بودن عرضه محصولات نیز گفت: انحصاری بودن تولید در بخش پتروشیمی بالادستی یکی از چالش‌های جدی در این صنعت است. البته در مجموع نمی‌توان صنعت پتروشیمی را صنعتی انحصاری دانست؛ اما واقعیت آن است که تولید محصولات مختلف می‌تواند شرایط شبه‌انحصاری را به تصویر بکشد. به‌عنوان مثال در کشور ما تولید